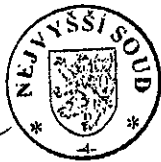

Toto rozhodnutí nabylo právní moci
dne 9. 10. 2019

V Brně
dne 18. 10. 2019

ÚSTAVNÍ SOUD Joštova 8, 660 83 Brno	
Došlo dne: 22 -10- 2019	1
Vyrizuje: _____ _____ krát Přílohy: _____	

28 Cdo 3772/2018-150

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Eliáše, Ph.D.,
a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Zdeňka Sajdla ve věci žalobce

, zastoupeného JUDr. Ladislavem
Košťálem, advokátem se sídlem ve Zbečně, Na Riviéře 123, proti žalované České republice
– Státnímu pozemkovému úřadu, IČ 013 12 774, se sídlem v Praze 3, Husinecká 1024/11a,
jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, IČ 697 97 111, se sídlem
v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o 44.083.680 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního
soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 4 C 100/2016, o dovolání žalované proti rozsudku Městského
soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2017, č. j. 69 Co 279/2017-103, tak to :

I. Řízení o dovolání se přerušuje a věc se předkládá Ústavnímu soudu.

II. Nejvyšší soud navrhuje, aby Ústavní soud zrušil část § 16 odst. 1 zákona
č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku,
ve znění pozdějších předpisů, znějící „stanovené podle § 28a“.

III. Vykonatelnost rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2017,
č. j. 69 Co 279/2017-103, se ve výroku I., pokud jím byl potvrzen výrok I. rozsudku
Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 3. března 2017, č. j. 4 C 100/2016-64, a v akcesorických
výrocích II. i III. odkládá do právní moci rozhodnutí o dovolání v této věci.

Odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 3. 3. 2017, č. j. 4 C 100/2016-64, uložil
žalované zaplatit žalobci 44.083.680 Kč se specifikovaným úrokem z prodlení (výrok I.),
v části, v níž se žalobce domáhal zaplacení dalších 155.103.877 Kč i zbytku příslušenství,
žalobu zamítl (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.). Žalobce požadoval
zaplacení celkem 199.187.557 Kč s příslušenstvím coby finanční náhrady za odňaté
a nevydané pozemky ve smyslu § 16 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů
k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon
č. 229/1991 Sb.“). Soud prvního stupně dovodil, že žalobce je nositelem restitučního nároku
ve smyslu právě citovaného předpisu, na nějž již obdržel částečné plnění v podobě náhradních
pozemků. Rozsah dosud neuspokojené části tohoto nároku stanovil soud na základě premisy,
že všechny pozemky odňaté právním předchůdcům žalobce měly v době přechodu na stát
stavební charakter. Při vyčíslení jejich hodnoty se ovšem soud odchýlil od vyhlášky
č. 182/1988 Sb., o cenách staveb, pozemků, trvalých porostů, úhradách za zřízení práva
osobního užívání pozemků a náhradách za dočasné užívání pozemků, ve znění vyhlášky
č. 316/1990 Sb. (dále jen „vyhláška č. 182/1988 Sb.“), neboť v duchu recentní judikatury

Neopředchází

Ústavního soudu pokládal náhradu stanovenou podle tohoto předpisu za nepřiměřeně nízkou. Soud proto vyšel ze současné hodnoty pozemků oceněných znalcem na základě vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), ve znění účinném v době rozhodování soudem. Vycházel-li zákonodárce v rámci tvorby zákona č. 229/1991 Sb. z tehdy účinného cenového předpisu, je logické opřít se při kvantifikaci náhrady, jejíž výše byla oproti textu právní úpravy modifikována s ohledem na změnu poměrů, o aktuálně účinnou oceňovací vyhlášku.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 11. 2017, č. j. 69 Co 279/2017-103, rozsudek soudu prvního stupně napadený odvoláním obou účastníků ve výrocích I. i II. potvrdil (výrok I.), ve výroku III. jej změnil, neboť na rozdíl od obvodního soudu aplikoval § 142 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), přiznal žalobci plnou náhradu vynaložených nákladů řízení (výrok II.) a současně rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok III.). Odvolací soud podrobně citoval nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4139/16 a na jeho základě uzavřel, že by peněžitá náhrada vypočtená podle vyhlášky č. 182/1988 Sb. nebyla v posuzované věci (i s ohledem na liknavý přístup žalované k uspokojování restitučního nároku žalobce) přiměřená. Jsou tudíž dány předpoklady pro odchýlení se od právě citovaného oceňovacího předpisu. Požadavek žalobce na přiznání plnění odpovídajícího tržní ceně není opodstatněný, neboť takový postup by nedosahoval rozumné rovnováhy mezi právem žalobce na náhradu a obecným zájmem v podobě ekonomické únosnosti vypořádání historických křivd. Aprobával proto použití vyhlášky č. 441/2013 Sb. (včetně všech „indexů a koeficientů“), a tedy rovněž vyšší náhrady, k níž soud prvního stupně na základě tohoto předpisu dospěl.

Toto rozhodnutí napadla dovoláním v potvrzující části výroku I. (podle obsahu dovolání pouze v té jeho části, již byl potvrzen první výrok rozhodnutí obvodního soudu) a ve výrocích II. i III. žalovaná, jež poukázala na četnou judikaturu Nejvyššího soudu, z níž se podává, že je při vyčíslování náhrady poskytované oprávněným osobám v režimu zákona č. 229/1991 Sb. zapotřebí vycházet z § 28a tohoto předpisu a že ani výklad vstřícný vůči restituentům nesmí vést k překročení zákonného rámce částečného zmírňování majetkových křivd. Přiznání vyšší náhrady, než umožňuje § 28a zákona č. 229/1991 Sb., tak zakládá odklon od ustálené judikatury dovolací instance.

Pakliže Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 4139/16 dovodil, že finanční náhrada vyplácená v režimu zákona č. 229/1991 Sb. může být podle okolností přiměřeně zvýšena, vytvořil tím celou řadu dosud neřešených otázek: konkrétně jakým způsobem přiměřenost náhrady dosáhnout; zda se má stát základem její kalkulace jiný cenový předpis; zda je třeba k přecenění restitučního nároku přistupovat s ohledem na plynutí času v každém případě, nebo pouze výjimečně tam, kde jsou dány další speciální podmínky; zda tím není založeno nerovné postavení oprávněných osob, které obdržely náhradu dle doslovného výkladu § 28a zákona č. 229/1991 Sb., a těch, jimž by měla náležet náhrada dle cen aktuálních; zda je při vyplácení peněžité náhrady namíste zohledňovat již poskytnutou náhradu naturální představovanou náhradními pozemky; a jaký vliv na stanovení výše náhrady má skutečnost, že byl pozemek vydán jako náhradní žalobcem převeden na třetí osobu za cenu o řád vyšší.

V poměrech aktuální kauzy žalovaná zdůrazňuje, že žalobcem nebyly tvrzeny a prokazovány žádné mimořádné okolnosti, jež by opodstatňovaly navýšení příslušné peněžité náhrady. Údajná přílišná délka uspokojování restitučního nároku žalobce takovou významnou skutečností být nemůže, jelikož sama existence tohoto nároku byla po dobu 10 let právně

sporná (soudy se rozcházelý v názoru, zda nezanikl podle § 13 odst. 6 a 7 zákona č. 229/1991 Sb.) a žalobce se nikdy neúčastnil veřejných nabídek. Soudy rovněž dostatečně nereflektovaly ochotu, s níž žalovaná žalobci poskytla peněžitou náhradu v rozsahu odpovídajícím § 28a zákona č. 229/1991 Sb.

Žalovaná proto navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v napadené části výroku I. a ve výrocích II. a III., jakož i rozsudek soudu první instance ve výrocích I. a III. a věc Obvodnímu soudu pro Prahu 3 vrátil k dalšímu řízení.

K dovolání se vyjádřil žalobce, jenž reagoval na předloženou dovolací argumentaci, a navrhl, aby Nejvyšší soud dotčený opravný prostředek zamítl.

Při rozhodování o dovolání bylo postupováno podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném od 30. 9. 2017, které je dle čl. II bodu 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, rozhodující pro dovolací přezkum.

Nejvyšší soud se jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a jednajícím podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., zabýval jeho přípustností.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Nejvyššímu soudu byla v dovolání předložena k řešení otázka možnosti odchýlení se od textu § 16 odst. 1 a § 28a zákona č. 229/1991 Sb., v souladu s nimiž za pozemky, které se podle tohoto zákona nevydávají a za něž nelze poskytnout jiný pozemek, náleží peněžitá náhrada v cenách podle vyhlášky č. 182/1988 Sb. ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb.

Danou problematikou se již zabýval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. II. ÚS 4139/16, přičemž dovodil, že výklad, dle něhož lze na základě těchto ustanovení dát pouze náhradu ve výši odpovídající citovaným podzákonným předpisům, je v rozporu s právem na soudní ochranu, zakotveným v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a s právem vlastnit majetek upraveným v čl. 11 odst. 1 Listiny.

Dovolací soud nemíní se závěry Ústavního soudu o tom, jaké požadavky z ústavního pořádku vyplývají pro stanovování výše peněžité náhrady za nevydané pozemky ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb., polemizovat, byť se domnívá, že závěr o porušení čl. 11 Listiny je v rozporu s ustálenou (a podle názoru Nejvyššího soudu správnou) judikaturou, dle níž toto ustanovení chrání toliko vlastnické právo již konstituované, nikoli restituční nároky na poskytnutí náhrady (srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 467/97, ze dne 3. 5. 2001, sp. zn. II. ÚS 719/2000, ze dne 14. 3. 2007, sp. zn. IV. ÚS 680/05, bod 13, a ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2690/15, bod 73, nebo usnesení téhož soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 2655/15, bod 13), a to ani jako „legitimní

očekávání nabytí majetku“ (k tomu viz usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 918/18, bod 8).

Na rozdíl od Ústavního soudu se však zdejší soud domnívá, že na vytčenou protiústavnost doslovné interpretace § 16 odst. 1 odkazujícího na § 28a zákona č. 229/1991 Sb. je zapotřebí reagovat derogací části předmětného ustanovení, nikoli pokusem o jeho ústavně konformní interpretaci.

Nejvyšší soud má předně za to, že jazykové znění citovaných ustanovení dovození závěru o nároku na peněžitou náhradu ve výši přesahující ocenění stanovené podle vyhlášky č. 182/1988 Sb. neumožňuje. Úvahám vedoucím k přijetí existence takového oprávnění neskýtá text právní úpravy žádnou oporu, neboť předpokládá, že oprávněným osobám bude poskytnuto právě plnění odpovídající odkazovaným oceňovacím předpisům. Dovození práva na další náhradu, přesahující ocenění ke dni účinnosti zákona č. 229/1991 Sb., je tak možné nikoli výkladem, nýbrž soudcovským dotvořením právní úpravy, konkrétně použitím analogie, tedy konstruováním normy zakládající nárok na peněžité plnění *praeter legem*.

Není pochyb, že moderní juristická metodologie takový postup v obecné rovině připouští (viz např. Melzer, F., Tégl, P. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. *Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek I. § 1–117*. Praha: Leges, 2013. s. 193–199, či Lavický, P. In: Večeřa, M., Hurdík, J., Hapla, M. a kol. *Nové trendy v soudcovské tvorbě práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 18–26), protože fakt, že dovození nároku na náhradu v ústavně konformní výši nemá oporu v dikci § 16 odst. 1 a § 28a zákona č. 229/1991 Sb. ani při jejich nejširší jazykově možné interpretaci, není zcela nepřekonatelnou překážkou dotvoření relevantních norem v zájmu ústavně chráněných hodnot.

Nejvyššímu soudu je nadto známý náleží pléna Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 33/10, jímž byl zamítnut návrh na zrušení § 11 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 87/1991 Sb.“), tj. ustanovení svým obsahem a účelem odlišného (příznávajícího nárok na vrácení kupní ceny subjektu odlišnému od státu, jenž osobě oprávněně vydal nemovitost), avšak postiženého podobným ústavněprávním defektem, jenž spočíval v tom, že vydání zaplacené kupní ceny s ohledem na změnu tržních poměrů nepředstavovalo odpovídající náhradu za pozbytí vlastnického práva, přičemž poskytnutí jiné kompenzace řečená norma nepředvíдалa. Ústavní soud se v dané věci přesto přiklonil k možnosti ústavně konformního výkladu § 11 zákona č. 87/1991 Sb., a návrh na jeho derogaci proto zamítl. Je přitom zřejmé, že nyní řešený problém výkladu a aplikace § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. vykazuje určité strukturální podobnosti s právě zmíněnou kauzou, a i z tohoto důvodu by bylo možné učinit pokus zákon č. 229/1991 Sb. ústavně konformně dotvořit analogickým založením nároku oprávněných osob na další náhradu v rozsahu větším, než vyplývá ze znění právních předpisů.

Přesto se dovolací soud domnívá, že spíše než pokoušet se deficity § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. překlenout aktivitou soudů by bylo namístě přikročit přímo k částečnému zrušení daného ustanovení.

První důvod, jenž dovolací soud vedl k podání tohoto derogačního návrhu, vyplývá ze snahy o zachování konsistence judikatury v restitučních věcech. Od přijetí restitučních předpisů obecné soudy (srovnej kupř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2017, sp. zn.

28 Cdo 5996/2016, ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 28 Cdo 874/2018, a ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1567/2018) i Ústavní soud (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1088/12, bod 12, popřípadě usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2008, sp. zn. IV. ÚS 524/06, a ze dne 17. 3. 2014, sp. zn. I. ÚS 3571/13, bod 7) konstantně judikují, že restituce představují beneficium státu, pro nějž z ústavního pořádku ani z mezinárodních závazků nevyplývá povinnost zmírňovat historické majetkové křivdy (Ústavní soud dokonce v tomto směru několikrát zasahoval ve prospěch státu a korigoval to, co vnímal jako vybočení ze zákonem stanovených mezí odčínování minulých bezpráví obecnými soudy, srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. III. ÚS 107/04, či ze dne 2. 4. 2015, sp. zn. III. ÚS 1255/13). Na základě tohoto principu se soustavně usuzuje, že vytváření restitučních skutkových podstat a stanovování míry vydávání majetku, respektive poskytování náhrady za majetek nevydaný, je výsostným úkolem moci zákonodárné (případně výkonné), nikoli moci soudní, jíž nepřislouží překračovat zákonem stanovené hranice zmírnění majetkových křivd, modifikovat rozsah vydávaného majetku a uzpůsobovat politickou reprezentací zvolené pojetí nápravy majetkových křivd vlastním představám o žádoucí míře kompenzace újmy utrpěné oprávněnými osobami (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1246/2016, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 38/2018, či usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 1911/13, bod 22, a ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 3542/18, bod 14). Vzhledem k tomu, že jazykové znění § 16 odst. 1 ve spojení s § 28a zákona č. 229/1991 Sb. neumožňuje žádný výklad vedoucí k poskytnutí náhrady za nevydané pozemky v částce vyšší, než se podává z vyhlášky č. 182/1988 Sb., musela by „ústavně konformní interpretace“ citovaných ustanovení být dotvořením právní úpravy – analogickým konstruováním náhradového nároku *praeter legem*. Takový postup je, jak již bylo výše řečeno, obecně metodologicky přípustný, ale ocitá se v kontradikci s výše vzpomenutou zásadou důsledného respektu soudů k zákonným mezím restitučního procesu. V případě derogace odkazu na § 28a v § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. by oprávněným osobám náleželo právo na náhradu ve výši „ceny odňatého pozemku“ bez limitace částkami vyplývajícími z cenových předpisů účinných ke dni 24. 6. 1991. Přiznání přiměřené peněžité náhrady, reflektující porevoluční vývoj cenových poměrů, by v takové situaci již korespondovalo zákonnému rámci a nepředstavovalo nemístný zásah obecných soudů do působnosti moci zákonodárné.

Druhý důvod, o němž se úvaha, která Nejvyšší soud vedla k podání tohoto návrhu, opírá, vystihl Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 35/17, bodě 77, v němž uvádí, že „ačkoliv v nálezu sp. zn. II. ÚS 4139/16 vymezil zřetelné mantinely pro ústavně souladné stanovení výše přiznané finanční náhrady, Ústavní soud neztrácí ze zřetele, že SPÚ – nebude-li k takovému postupu ‚přinucen‘ konkrétním vykonatelným soudním rozhodnutím – patrně bude mít při stávajícím znění § 28a zákona o půdě stále za to, že není oprávněn oprávněným osobám ‚dobrovolně‘ poskytovat adekvátní finanční náhradu.“ Takový postup Státního pozemkového úřadu, jakkoli může být shledáván „ústavněprávně neudržitelným“, vcelku pochopitelně vyplývá z textu § 28a zákona č. 229/1991 Sb. a lze mít porozumění i pro obavy pracovníků zmiňovaného úřadu z odpovědnostních následků, jimž by potenciálně mohli čelit, pakliže by ze státních prostředků oprávněným osobám vypláceli plnění bez výslovné opory v zákoně a bez konkrétního rozhodnutí soudu, jež by státu takovou platební povinnost ukládalo. Ačkoli je situace, v níž Státní pozemkový úřad poskytuje náhrady v ústavně konformní výši až po pravomocném odsouzení k tomuto plnění psychologicky pochopitelná, je současně: a) nespravedlivá vůči oprávněným osobám, které nutí vynakládat čas a prostředky na vedení sporu se státem, jehož se bylo možné vyvarovat, a b) nežádoucí z hlediska soudní soustavy jako celku, neboť ji zatěžuje velkým množstvím

případů, jež by při ústavně konformním znění právní úpravy mohly být úspěšně řešeny mimosoudně. Derogační zásah Ústavního soudu by napomohl řešení obou těchto problémů, neboť by po zrušení příslušné části § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. byl Státní pozemkový úřad povinen poskytovat adekvátní náhradu ve výši ceny odňatého pozemku bez omezení cenami plynoucími z vyhlášky č. 182/1988 Sb.

Třetí důvod, pro který by dovolací soud pokládal za správné, aby Ústavní soud přikročil ke zrušení napadené části § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., tkví v tom, že byť je možné řešenou právní úpravu judikatorně dotvořit, nelze přehlédnout, že soudní diskrece ohledně výše peněžité náhrady je zde přespříliš široká. Ústavní pořádek stanoví jisté meze, v nichž se judiciální uvážení ohledně sporného plnění má pohybovat (v tom směru, že omezení náhrady na toliko symbolické plnění, jež v současnosti představuje kompenzace v částkách určených vyhláškou č. 182/1988 Sb., je porušením ústavně zaručených práv oprávněných osob), jedná se však o mantinely vskutku velmi volné. Nedostatečná právní determinovanost konkrétního výpočtu spravedlivé náhrady má pak za následek, že soudní praxe při přiznávání částek oprávněným osobám velmi znatelně variuje (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 7. 2019, sp. zn. 28 Cdo 3508/2018). Nejvyšší soud připouští, že postupem času bude snad judikatura vrcholných soudů schopna rámcově konsolidovat jistý žádoucí interval, v němž by se přiznávané náhrady měly pohybovat. Je však přesvědčen, že určení rozsahu restitučního plnění nenáleží moci soudní, nýbrž moci zákonodárné, a to nejen proto, že je (jak již bylo připomenuto výše) realizace majetkových restitucí dobrodíním státu, jež k jejich provedení zásadně není nucen ústavním pořádkem, ale zejména z toho důvodu, že je určování výše této náhrady nedostatečně determinováno právními pravidly a principy. Soudy se při konstruování nároků jdoucích nad rámec § 28a zákona č. 229/1991 Sb. ocitají v prostoru mimoprávním (politickém) a nemají k řešení otázky jednoznačné a spolehlivé nástroje právní povahy vedoucí k dostatečně určitému výsledku. Zrušení citovaného ustanovení by sice tuto obtíž plynoucí z „nedostatku práva“ bezprostředně neodstranilo, avšak mohlo by se stát impulzem pro zákonodárce, aby převzal iniciativu a pokusil se řešenou problematiku případně uchopit novým a ústavně konformním způsobem.

Z právě uvedených důvodů Nejvyšší soud využil pravomoci, jež pro něj vyplývá z čl. 95 odst. 2 Ústavy a § 64 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a shledav, že předpis, jenž má být při řešení věci použit, je v rozporu s ústavním pořádkem, jak byl interpretován v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4139/16, předložil věc Ústavnímu soudu za současného přerušování dovolacího řízení podle § 109 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 243b o. s. ř.

Aktivní legitimace obecného soudu k podání návrhu na provedení takzvané incidenční kontroly ústavnosti norem podle čl. 95 odst. 2 Ústavy je dána, pakliže se návrh týká zákona, respektive jeho jednotlivého ustanovení, jehož aplikace je nevyhnutelná, a nikoli jen hypotetická. Z účelu a smyslu konkrétní kontroly ústavnosti právních norem dále plyne, že zákon (potažmo jeho ustanovení), jehož má být při řešení věci použito, musí přikázat tomu, aby bylo dosaženo žádoucího, tj. ústavně konformního výsledku (viz např. nálezy pléna Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10, bod 18, a ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, bod 20).

Tyto podmínky pokládá dovolací soud v předmětné kauze za splněné, jelikož žalobce coby oprávněná osoba ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. požaduje peněžitou náhradu

za pozemky, které se podle tohoto zákona nevydávají a za které nelze poskytnout jiný pozemek, dle § 16 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb. Aplikuje-li přitom soud část poslední zmíněného ustanovení znějící „stanovené podle § 28a“, bude výše peněžité náhrady náležející žalobci vyměřena (na základě odkazu obsaženého v § 28a zákona č. 229/1991 Sb.) ve výši ceny odňatého pozemku podle vyhlášky č. 182/1988 Sb., což je ovšem v rozporu s ústavním pořádkem, jak byl vyložen v nálezů Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. II. ÚS 4139/16. Zpochybněná ustanovení tedy musí být v aktuálním sporu aplikována a jejich použití je zároveň na překážku dosažení ústavně konformního výsledku řízení. Dovolací soud rovněž odkazuje na poznámku uvedenou v nálezech Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 976/17, bodě 30, a ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. IV. ÚS 2932/18, bodě 17, o možnosti postupu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy a § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu v případě pochybností o ústavně konformním výkladu zákona podaného Ústavním soudem.

Nejvyšší soud zároveň na základě § 243 písm. a) o. s. ř. odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí odvolacího soudu v části, v níž jím bylo potvrzeno vyhovění žalobě co do částky 44.083.680 Kč s příslušenstvím soudem prvního stupně, jakož i v závislých nákladových výrocích do právní moci rozhodnutí o předmětném dovolání. Výkonem rozsudku odvolacího soudu by žalované hrozila újma spočívající v zaplacení poměrně vysokého peněžitého plnění, jehož přinejmenším částečné vrácení by bylo v případě vyhovění dovolání (které by mohlo být vyvoláno například modifikací argumentů rozpracovaných v nálezů sp. zn. II. ÚS 4139/16 ze strany Ústavního soudu) nutné vymáhat na žalobci. Úspěch mimořádného opravného prostředku podaného žalovanou je přitom ve smyslu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 78/2016, možný (bez prejudice konečného rozhodnutí dovolacího soudu) a délku trvání dovolacího řízení nelze (s ohledem na jeho závislost na projednání návrhu Ústavním soudem) odhadovat.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 2. 10. 2019

JUDr. Jan Eliáš, Ph.D. v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Markéta Peitzová

